

MARIBORSKI

Cena 1 Din

VEČERNIK

Uredništvo in uprava: Maribor, Gosposka ul. 11 / Telefon uredništva 2440, uprave 2455
Izhaja razen nedelje in praznikov vsak dan ob 16. uri / Velja mesečno prejemnik
v upravi ali po pošti 10 Din, dostavljen na dom 12 Din / Oglasi po ceniku / Oglase
sprejema tudi oglasni oddelček „Jutra“ v Ljubljani / Poštni čekovni račun št. 11.409

„JUTRA“

Ozadje dogodkov v Nemčiji

Razvoj dogodkov — Navidezni mir po vsej državi — Protestna spomenica generalov — Upori napadalnih oddelkov — Zarotniki so hoteli obnoviti monarhio

BERLIN, 3. julija. Po uradnih poročilih je v Nemčiji povsod red in mir, normalne slike pa država še ne kaže. Povsod se opaža velika napetost in nervoznost. Nihče ne ve, kaj se bo še zgodilo. Kljub drakonskim odredbam nastajajo še vedno nemiri, ki jih pa takoj zaduše. Javna poslopja so zastražena, mnogi domovi S.A. so zaprti. Splošno se pričakuje sprememba v vladi. Ministrski svet se sestane danes, da stori zadevne sklepe. Veliko vznemirjenje je v vladi zaradi nezanesljivega zadržanja državne vojske.

BERLIN, 3. julija. V vojaških krogih so nezadovoljni z generalom Bombergom zaradi proglašenja na vojsko. Posebno so nezadovoljni z onim odstajkom, v katerem se trdi, da je vojska zvesto držala s Hitlerjem. Izve se, da je proti temu ministrovemu proglasu vsa generaliteta. Generali so zato izročili včeraj Hitlerju spomenico, v kateri opozarjajo na to, da so dolžni pokorščino samo vrhovnemu voditelju nemške vojske, maršalu Hindenburgu. Državna vojska je prisegla zvestobo vrhovnemu voditelju in nikomur drugemu, tudi ne Hitlerju. Spomenica pravi nadalje tudi, da je Blombergov proglas umazal čast državne vojske. Res je, da je dolžnost vojske skrbeti za red in mir v državi, a samo tedaj, če se krivci in osumljenci pripravljajočega upora postavijo pred redno sodišče. V soboto in v nedeljo pa so bili umorjeni ljudje, ne da bi bili prej zaslišani ali obsojeni. Zaradi tega mora stati državna vojska na stališču, da je bila pritegnjena k ilegalni akciji. Vojska se ne sme v nobenem primeru vlačiti v politiko, zlasti ne v primeru, če gre le za zadeve stranke. Ta spomenica kaže očito, da je general ogorčil umor generala Schleicherja. Če Hindenburg Hitlerju ne bi bil čestital k uspehu zatrtja upora, bi bili generali najbrže nastopili še bolj energično in ne samo s spomenico.

VARŠAVA, 3. julija. Po raznih vesteh so nastali v mnogih krajih Šlezije nemiri, ker se napadalni oddelki upirajo razdustitvi. V Breslavi so nastali krvavi spopadi med S.A. in vojsko, pri katerih je bilo na obeh straneh mnogo mrtvih in ranjenih. Tudi iz Šlezvika poročajo o nemirih, ker je velik del prebivalstva nasproten Hitlerju in njegovim metodam. Več sto nezadovoljnih so spravili v koncentracijska taborišča.

PARIZ, 3. julija. Po vestih iz Monakovega, je imela zarota, ki jo je Hitler v kralji zatrl, namen obnoviti monarhijo. Podrobni načrt za restavracijo dinastije Hohenzollerncev je izdelal štabni šef S.A. stotnik Röhm, pri čemer so mu pomagali general Schleicher, podkancelar Papen in šef Papenovega kabineta dr. Jung. Zarotniki so nameravali državni udar ne 1. ampak v noči na 3. t. m., pri čemer naj bi jim pomagale nekatere čete vojske in čete nezadovoljnih S.A. Te so bile baje pripravljene Hitlerja izdati, odstraniti ga in če bi bilo treba, tudi ubiti. Vlada, ki bi se bila potem sesta-

vila, bi bila izbrana iz imenovanih voditeljev in generalov. Njena prva naloga bi bila obnova monarhije. Hitler je bil že 25. junija obveščen, da se pripravlja zarota proti njegovemu režimu. Dobil je v roke tudi listo novih ministrov in voditeljev kakor tudi črno listo z imeni onih, ki naj bi se brezpogojno odstranili. Na prvih mestih so bili Hitler, Göring in Göbbels. Bilo pa ni znano, kakšen obseg bi zarota lahko zavzela in kakšen bi bil njen uspeh. Že dne 26. junija je dal

Maribor, dne 3. VII. 1934.

Evropski tisk je pričel že pred tedni opozarjati na velika notranja politična trenja v Nemčiji, ki so nastajala na eni strani zaradi stremljenja v levičarskih elementov v samih vrstah narodnih socialistov, posebno napadalnih oddelkov, na drugi pa desničarje v okoli »Herrenkluba« in bivših meščanskih ter aristokratskih državnikov. Opozarjal je tudi že na resno nevarnost in težavno stališče Hitlerja, ki se bo moral odločiti ali za boj proti obema skupinama, ali pa z eno proti drugi. Odprt pričetek konflikta so potem pokazale razne akcije šefa štaba napadalnih oddelkov stotnika Röhma, kakor tudi desničarjev, ki so dobile najvidnejši izraz v govoru podkancelarja Papena v Marburgu. Sam Adolf Hitler pa je — in od tega je preteklo komaj dober teden dni — povedal nekemu angleškemu časnikarju, da se bo moral ločiti od nekaterih svojih sodelavcev in jih odstraniti. Oni, ki gledajo na Nemčijo pristransko, so napovedovali zaradi tega že zlom hitlerizma, oni, ki so za Hitlerja navdušeni, so pa pripisovali razvoju dogodkov premočno pažnje. Prav so imeli: le oni iz objektivne sredine, ki so računali z realnimi dejstvi. Dogodki so popolnoma potrdili njihovo sodbo.

Proti Adolfu Hitlerju se je zares pripravljaval upor z narodnosocialistične levice in z reakcionarne desnice: skoraj neverjetno naključje je pa naneslo, da so se znašli vsi ti tako različni elementi pri skupnem delu. To si moremo razlagati samo tako, da so uporniški sotrudniki hoteli najprej skupno zrušiti Hitlerja, nato pa izigrati drug drugega, kar bi bilo nedvomno vodilo do državljanske vojne, ali vsaj novih uporov. Glavna vez obeh skupin sta pa bila stotnik Röhm in bivši kancelar general von Schleicher, dasi so stali v ozadju prvega napol komunistični člani napadalnih oddelkov; v ozadju drugega pa gospodje »Herrenkluba«, katerega član je bil tudi podkancelar von Papen. General Schleicher je podpiral Röhma očito zato, da bi sam spet postal kancelar in diktator Nemčije. Prav resno se pa tudi zatrjuje, da je levičarske elemente moralno in materialno podpirala sovjetska Rusija. Namen boljševikov je bil prozoren: izkoristiti zmedo, ki bi nastala v primeru državnega udara za uvedbo sovjetov. Če bi se bila Röhmova in Schleicherjeva namera posrečila, ni izključeno, da bi bila sama postala prva žrtev svojega dela in namesto Schleicherja bi prišel na položaj diktatorja Nemčije — komunist!

Prav ta združitev upornikov je pa pomenila za Hitlerja nenavadno srečo, udariti je mogel hkratu po obeh nasprotnih skupinah kot po eni sami celoti. Nje-

Hitler aretirati dr. Junga, a podrobnosti o načrtu zarote je izvedel 27. in 28. Odločil se je za nagle ukrepe z le najzanesljivejšimi ljudmi. V noči na 29. je bil v Hitlerjevi pisarni vojni posvet in kancelar se je odločil prevzeti vodstvo akcije sam. Odletel je v Monakovo, kjer je ujel najprej stotnika Röhma. Röhm so dali samokres, da se ustrelji, ker pa v določenem roku tega ni storil, so ga usmrtili. Enako so justificirali tudi celo vrsto podvoditeljev.

govi zvesti zaupniki, ki so se navidez družili z uporniki, so mu izdali Röhmovo in Schleicherjevo namero dvigniti 1. julija po vsej Nemčiji revolucijo, in uspeh je bil dosežen. Hitler je skupaj z vojnim ministrom Blombergom in najzvestejšima sodelavcema Göringom in Göbbelsom izvedel protitudarec. V petek so bile dovršene vse priprave in v noči od petka na soboto ter v soboto so bili uporniki zdrobljeni. Nastop proti njim se je poslužil enakih sredstev: Schleicher je bil ubit in z njim vred je padlo še več drugih njegovih prijateljev, Röhma in tovarišem so pa potisnili po aretaciji samokrese v roke; ustrelili so se sami. Obenem so bili poslani na enomesečni dopust vsi člani napadalnih oddelkov, ki bodo v tem času temeljito prečiščeni in reorganizirani. »Herrenklub« je pa bil razpuščen. Hitlerjeva rešitev je terjala o-

Obsodba v komunističnem procesu

MARIBOR, 3. junija. Danes ob pol 14. uri je bila v procesu proti komunistom razglašena sodba: Apih in Vrunč sta obsojena vsak na 6 mesecev strogega zaporja, Vidic, Mladovan, Krüger in Fijaš so oproščeni, a na predlog drž. pravdnika se obdržita še v zaporu Fijaš in Krüger; Vidic in Mladovan sta izpuščena.

Prome na Jadranu

SUŠAK, 3. julija. Iz srednje Evrope prihaja vedno več tujcev v hrvatsko primorje. Tako je včeraj prispelo na Sušak nad 1000 izletnikov, ki so se porazdelili na razna kopaljšča primorja in Dalmacije. Tudi je prispelo včeraj na Sušak z ladjo »Kraljica Marija« 380 izletnikov, ki so si ogledali Opatijo. Naša ladja »Srbina« pa je prepegljala iz Opatije na otok Krf nad 300 izletnikov, ki so po večini Nemci.

Glasovi bolgarskega tiska

SOFIA, 3. julija. Včerajšnji bolgarski listi objavljajo obširne članke o jugoslovansko-bolgarski pogodbi in veterinarski konvenciji, ki sta stopili v veljavo 1. julija ter izražajo v njih zadovoljstvo in dajejo nasvete trgovcem, naj se v čim večji meri okoristijo s klavzulami, ki jih vsebuje ta trgovinska pogodba in konvencija.

PROTI MAKEDONSTVUJOČIM.

SOFIA, 3. julija. Direktorju za obnovo društva makedonskih dijakov v Bolgariji je prepovedano izdajanje društvenega glasila.

gromno število žrtev, med njimi mnogo zelo uglednih, a druge poti gotovo ni bilo. Revolucija je revolucija! Podobno je bilo svoječasnno v Franciji, podobno pozneje v boljševiški Rusiji in tudi Mussolini se je na precej neskrupulozen način iznebil fašističnih levičarjev in desničarjev, Farinaccija, Turattija itd.

Po tem uspehu je Hitlerjev položaj nedvomno bolj trden, kakor je bil kdaj prej, drugo pa je seveda vprašanje, po kateri poti bo sedaj krenil? Da je po nasilni odstranitvi levičarskih elementov narodnosocialistične revolucije nemogoče izvesti ekstremni program gibanja, kakor ga je oznanjal pred zmago, ni prav nobenega dvoma več, prav tako je pa tudi malo verjetno, da bi se Hitler vdal drugemu ekstremu, desničarjem, zlasti še sedaj, ko se je pokazalo, da je vojska na njegovi strani in da se Hindenburgu iztekajo dnevi življenja. Najverjetneje je zato, da bo krenil po srednji poti, izogibajoč se ekstremov; vsaj zaenkrat. Drugo pa je seveda vprašanje, če mu bo to ohranilo dosedanje popularnost in naklonjenost?

Oni, ki so gledali v njem narodnega bojevevika, bodo razočarani, enako tudi oni, ki so mislili, da je pripravljalec poti Hohenzollerncev, saj je bil med drugimi interniran v soboto tudi bivši prestolonaslednik, eden voditeljev napadalnih oddelkov. Toda vse to Hitlerja in njegovih gotovo ne bo motilo, kakor ne motijo slične težkoče, Mussolinija, Staljina in Dollfussa. Dokler ho v njegovih rokah toliko eksekutivne moči, da bo lahko zapiral in streljal svoje nasprotnike, se mu ne bo treba bati za oblast. Seveda pa tudi ne smemo pozabiti pregovora: »Kdor za meč prime, bo z mečem pokončan!« A to je usoda vseh revolucij in nasilnih diktatur. —r.

PRIJATELJSKA POGODBA S TURČIJO.

BEOGRAD, 3. junija. Včerajšnja seja narodne skupščine, na kateri je bil ratificiran prijateljski pakt s Turčijo, se je spremenila v veliko manifestacijo prijateljstva Jugoslavije in Turčije. Zunanji minister Jevtić je podal ob tej priliki obširno zadevno poročilo, ki so ga sprejeli poslanci z velikim navdušenjem. Ob tej priliki je govoril o drugih aktualnih zadevah.

BOJI S FAŠISTI NA IRSKEM.

DUBLIN, 3. julija. Med pristaši De Valere in modrosrajčniki so nastali sinoči hujši pretepi. De Valerini pristaši so zborovali v neki dvorani, v katero so vdrli plavosrajčniki in navalili na zborovalce s palicami. Le z največjo težavo je policija napravila red in mir.

NEMŠKI PRESTOLONASLEDNIK POBEGNIL.

PARIZ, 3. julija. Dopisnik »Havasa« poroča iz Kopenhagna, da so preteklo noč prekoračili nizozemsko mejo štirje luksuzni avtomobili in se je v enem vozil nemški prestolonaslednik s svojim spremstvom.

NOVA ŽELEZNICA.

SARAJEVO, 3. julija. Strokovnjaki neke švicarsko-francoske skupine so se mudili te dni v Bosni. Njihovo bivanje v naših krajih je v zvezi s projektom za železniško progo Ustiprača—Foča—Gacko.

ČRNA ZASTAVA V DOORNU.

LONDON, 3. julija. Po vesteh iz Doorne je cesar Viljem, ko je dobil obvestilo o smrti generala Schleicherja dal izobesiti črno zastavo.

Dnevne vesti

Namesto pred oltar, prostovoljno v smrt

Globoko je pretresel prebivalce Nove vas: pri Mariboru tragičen dogodek, ki se je odigral preteklo nedeljo popoldne v stanovanju delavca Vinkoviča in delavke Elizabete Pavalčeve. Ljudje so oba dobro poznali in niso slutili, da bo Pavalčeva segla po orožju in si z njim končala življenje.

Delavec France Vinkovič in 35-letna delavka Pavalčeva, zaposlena v Hutterjevi tekstilni tovarni, sta živela že delj časa v skupnem gospodinjstvu. Pavalčeva je imela 4 nezakonske otroke, Vinkovič pa enega. Ko sta si nekoliko opomogla, sta sklenila, da se poročita in prestopita v pravoslavno vero. Bila sta že dvakrat oklicana. Kritično nedeljo sta bila drugič na oklicih. Popoldne pa sta se podala skupno v neko gostilno v Studencih, kjer so se jima pridružili prijatelji in znanci. Bili so vsi dobre volje in so že zgodaj zapustili gostilno. Doma pa sta se ženin in nevesta zaradi neke malenkosti sprla. Nevesta je ženinu očitala, da je prejšnjo soboto popival z neko žensko in ni pri tem štedila z ostrimi besedami. To je Vinkoviča tako razgrela, da je vzel klubok in odšel brez slovesa v mesto.

Ko je bila Pavalčeva sama, so se zbudili v njenem srcu spomini na trpko preteklost, a pred očmi ji je vstala slika prav tako temne bodočnosti. V hipni duševni zmedenosti je poiskala samokres, ki ga je bil pustil Vinkovič doma. Nervozno je nekaj trenutkov obračala mrzlo jeklo v drhtečih rokah, končno se je pa opogumila, nastavila cev na sence in sprožila. Ko je odjeknil strel, so pritekli v sobo otroci, ki so se igrali zunaj na dvorišču in našli mater ležečo na tleh ter opazili, da ji curi iz senca kri. Prestrašeni so pričeli klicati na pomoč sosedu. Toda vsa takojšnja pomoč je bila zaman, ker je Pavalčeva že v nekaj minutah izdihnila.

O tragičnem dogodku so bili obveščeni tudi studenški orožniki, ki so se podali tja, ugotovili, da je nesrečna žena mrtva, ter odredili vse potrebno za prevoz trupla v mrtvašnico na studenško pokopališče.

Proslava mednarodnega zadružnega dne, ki je bila zaradi slabega vremena preložena, bo v četrtek, dne 5. t. m. (na praznik sv. Cirila in Metoda) v istem obsegu in na istem prostoru. Zbirališče je ob 16. uri na Rotovškem trgu, od koder bo odhod v sprevedu na veselilni prostor v Koseskega ulici. Nabavljalna za druga drž. uslužbenecv v Mariboru.

Praznik sv. Cirila in Metoda. V četrtek 5. tm. bo praznik slovanskih apostolov sv. Cirila in Metoda, ki je določen tudi kot državni praznik ter ga bodo praznovali vsi državni in samoupravni uradi.

Ktesovanje pri Mariborski koči. Jutri, v sredo, na predvečer praznika sv. Cirila in Metoda, bodo naši planinci pri Mariborski koči zažgali velik kres in izstrelili različne rakete. Pričakovati je, da se bodo naši planinci z ozirom na prekrasno julijsko vreme v velikem številu udeležili kresovanja.

Razpisana služba. Mestna občina mariborska je razpisala mesto gradbenega inženjerja. Prednost imajo prosilci, ki so opravili državni tehnični izpit in imajo nekaj prakse. Prošnje s potrebnimi prilogami naj prosilci vložijo pri mestni občini najkasneje do 25. t. m.

Proces proti komunističnim agitatorjem. Danes dopoldne ob 9. se je pričela pred velikim kazenskim senatom mariborskega okrožnega sodišča razprava proti 6 osebam, ki so obtoženi komunistične propagande. Razpravo vodi okrožni sodnik g. dr. Tombak, prisodniki pa so okrožni sodniki gg. Zemljič, Serbec, dr. Kotnik in Habermut. Obtožnico zastopa državni tožilec g. dr. Hojnik. Prve tri obtožence, Apiha, Vrunča in Vidica brani odvetnik dr. Šnuderl, ostale tri pa odvetnik dr. Kukovec. Razprava je tajna in ob zaključku lista še traja.

Pevsko društvo v Rušah javlja, da so se za njegovo proslavo najavila še sledeča društva: Kolesarski in motociklistični klub »Perun« iz Maribora, pevsko društvo »Planinca« iz Pekar in pevsko društvo Sv. Lovreca na Pohorju. Torej v nedeljo vsi v Ruše v naš mali Beograd!

Iz poštne službe. Premeščeni so poštni uradniki oziroma uradnice: Adolf Bras iz Prevalj v Trbovlje, Ana Razlagova iz Apač v Ljubljano, Natalija Lingeljeva pa iz Maribora v Apače.

Obrtniška veselica bo 8. julija 1934. ob 15. uri na prostoru Sokola I, Magdalenska cesta.

Ruško letno gledališče bo pripravilo letos v idealno lepem kotičku pod gozdom nad Rušami »Desetega brata« v režiji člana ljubljanske opere g. Vekoslava Janka, ki je že prispel na počitnice in na — delo.

Slovensko lovsko društvo podružnica Maribor poziva gg. odbornike, da se udeležijo polnoštevilo seje dne 5. tm. Sejo je združen poslovilni večer odbornika gospoda podpolkovnika P. Kilarja.

Saharinska zgodbica. Koncem letošnjega aprila je nameraval kupiti zidar Koštomaj iz Škorbe večjo količino saharina. Stopil je v »poslovne« stike z znanimi trgovci s saharinom: Otonom Rozmanom, Evgenom Stančičem in Jakobom Švarcem iz Maribora. Srečali so se na dogovorjenem mestu in sklenili kupčijo. Rozman, Stančič iz Švarca so Koštomaju izročili 2 kg saharina v originalnih zavitkih, za katerega jim je plačal 2000 Din. Ker se je hotel Koštomaj prepričati o pristnosti in razviti vsaj en zavitek, so ga vsi trije resno opozorili, da bi to bilo preveč nevarno, ker bi se lahko pojavilo okoli postav in jih zalotilo. Koštomaj je v dobri veri odnesel kupljeni saharin domov. Doma pa se je prepričal, da so ga omenjeni »trgovci« pošteno nabrisali. V zavitkih ni bilo saharina, bila je le navadna soda. To je Koštomaja tako razjezilo, da se je podal na policijo in prijavil tam vso zadevo. Policija je na podlagi njegove prijave aretirala Stančiča in Švarca, dočim je Rozman srečno pobegnil. Oba je policija izročila v zapore mariborskega sodišča, neprijetnosti pa bo imel tudi Koštomaj.

Najemnikova pravica. Na letošnji Vidov dan, ko je bil ves Maribor v svatovskem oblaku plapolajočih jugoslovanskih zastav, se je v neki hiši malo zavedne slovenske družine v nasprotju s tem slavjem odigral sledeči razžaljivi in ponižujoči dogodek: Neki zavedni najemnik, upokojeni šolnik se je, videč, da lastnica hiše do 9. ure še ni izobesila zastave, podal k njej s prijaznim pojasnilom, da slavi naš narod Vidovo kot spomin na padle borce za našo svobodo ter jo opozoril, da tudi ona razobesi zastavo na svoji hiši. Hišna lastnica pa je šolnika odločno zavrnila in dejala, da to ni potrebno, ker je tudi njen podnajemnik, ki je jugoslovanski častnik, šel na Vidov dan v službo in vojaštvo tega dneva več ne praznuje. Ker se šolnikovo pričakovanje, da bo hišna lastnica vendarle razobesila zastavo, do 11. ure še ni izpolnilo, se je podal k njej drugič in ji pojasnil, da je vse mesto v zastavah in da so jih razobesili tudi lojalni Nemci. Izgovarjala pa se je tedaj, da se več ne izplača razobesiti zastave. Šolnik je togoten odšel in nameraval razobesiti svojo zastavo iz svojega podstrešja, zelo pa je bil presenečen, ko mu je hišna lastnica pred nosom zaklenila podstrešje in dejala, da na njeni hiši nima nikdo pravice razobešati zastavo. Beležimo kot kronisti brez komentarja!

Otvoritev značne zveze Ljubljana - Celovec. Včeraj je bila otvorična redna zračna zveza med Sušakom, odnosno Ljubljano in Celovcem. Pred prihodom letala s Sušaka so se zbrali na ljubljanskem letališču odlični zastopniki Ljubljane in raznih korporacij ter carinski organi, ki bodo odlej redno poslovali na letališču. Letalo je krščeeno na ime »Ljubljana« in je z njim priletel s Sušaka šef »Aeroputa« inž. Sondermayer, pilotiral pa ga je pilot Stričenski. Po kratkem razgovoru sta prisedla tudi ljubljanski župan dr. Puc in predsednik ljubljanskega Aerokluba Rado Hribar ter odletela v Celovec, kjer jim je bil prirejen uradni sprejem.

Dve nezgodi. V Kamnici je padel s kolesa 20-letni delavec Milan Sosič in si hudo poškodoval levo roko. V Mencingerjevi gostilni na Pristanu pa se je zgrudil zaradi slabosti 75-letni delavec Franc Neubauer. Oba sta bila prepeljana v bolnišnico, kjer so jima zdravniki nudili prvo pomoč.

Mariborski teden, stanovanjski urad, poziva vse hišne lastnike in najemnike, da sporoče število razpoložljivih sob in prenočišč, ki jih lahko oddajo obiskovalcem naših prireditev in raznih kongresov. Letos pričakujemo rekordno število obiskovalcev. Prvi kongres bo v dneh od 14. do 16. julija t. l., in sicer zborujejo sadijari. Stanovanja prijavite na: Mariborski teden, stanovanjski urad, Aleksandrova c. 35 (»Putnik«) Tel. 21-22.

Novi vozni red za l. 1935/36. Tujsko-prometna zveza (»Putnik«) v Mariboru sporoča, da bo v prvi polovici meseca avgusta pri generalni direkciji državnih železnic v Beogradu konferenca za novi vozni red in prosi vse tujsko-prometne ustanove svojega področja (bivša mariborska oblast) naj ji sporoče najkasneje do 5. tm. pismeno predloge, ki bi jih bilo treba upoštevati pri sestavi novega voznega reda za l. 1935/36.

»Putnikov« izlet v München se zaradi političnih razmer preloži na nedoločen čas. Kdaj se bo izlet vršil, se bo pravočasno objavilo.

Pri nagnenju k maščobi, protinu, sladkosečnosti izboljšuje naravna »Franz Josefova« grenčica delovanje želodca in črevesa in trajno pospeši prebavo.

Kongres katehetov v Mariboru. Od včeraj do petka 6. tm. je v Mariboru kongres katehetov srednjih šol iz vse Jugoslavije, ki zboruje v dijaškem semenišču v Koroščevi ulici 12. Zunanji udeleženci kongresa so prispeli v Maribor včeraj z različnimi vlaki in se zvečer udeležili poldnevne večera. Davi ob 9. uri je pa bila v Karlinovi dvorani slovesna otvoritev kongresa s pričetkom dela. Na vrsti so načelni in didaktično metodični referati. Jutri v sredo pridejo na vrsto pedagoški referati in referati o pastoraciji mlade dne. V četrtek se bodo obravnavale stanovske zadeve in sprejele resolucije, narkar bo kongres zaključen. Po zaključku bo skupen obisk groba škofa Antona Martina Slomška, ogled katehetske razstave, kulturnih zavodov mesta itd. Mimo tega so določeni tudi izleti v okolico. Posamezni delegati in referenti so prispeli tudi iz Srbije in od drugod z vzhoda in juga naše države.

Držen vlom pri belem dnevu. Uradnik Ljudske samopomoči Ferdinand Leskovar, stanujoč v Cvetlični ulici, se je zelačil sinoči na tukajšnji policiji in prijavil, da je bilo včeraj popoldne med 15. in 8. uro vlomljeno v njegovo stanovanje. Policijski organi so se podali tja in ugotovili, da je storilec odprl s ponarejenim ključem vrata in tako prišel v notranjost stanovanja. Prebrskal je vse sobe in odnesel iz nezaklenjene nočne omarice v spalnici zlato žensko zapestnico, vredno 1000 Din, zlat ženski prstan s tremi briljanti, vredno 2000 Din, platinast ženski briljantni prstan, vredno nad 1000 Din in moško žepno uro budilko, vredno 200 Din. Iz druge sobe, kjer je prebrskal pisalno mizo, je odnesel samokres, iz tretje sobe 200 Din vredno budilko, iz kuhinje pa 150 Din vredno budilko. Ker je pretaknil vse predale, je očitno iskal denar, ki ga pa ni našel, čeprav je imel Leskovar v predalu pisalne mize 150 šilingov, v nekem drugem predalu pa je bilo v ženski ročni torbici nad 3000 Din. Sosei so videli, da se je okrog 15. ure smukal tam okoli neki približno 20 let stari delavec. Sumijo, da je omenjeni mladenič vlomilec, ki je s precej hogatim plenom izginil za enkrat brez sledu.

Radio Ljubljana. Spored za sredo 4. tm.: Ob 12.15: operni zbori v reproducirani glasbi; 12.45: poročila; 13: čas, orkester Pavla Godvina na ploščah; 18: radio-kvintet; 18.30: predavanje o verstvih (predava Terseglav); 19: radio-orkester; 19.30: literarna ura z revialnim pregledom; 20: klavirski koncert s spremljevanjem radio-orkestra; 20.45: vokalni koncert Julija Betetta s spremljevanjem radio-orkestra; 21.30: radio-orkester; 22: čas, poročila; 22.15: vokalni jazz-ansambli na ploščah.

Grajski kino. Od danes dalje »Sveta prešestnica«. Greta Mosheim, Oskar Homolka, Camilla Horn. Eden najlepših filmov tega leta.

Kino Union. Vsled velikega zanimanja filma »Misterij džungle« se predvajanje podaljša do vključno srede. Od četrta dalje dražestna veseloigra »Ljubavne pripovedke« z Vili Fritschem in Rosy Barsonyjem.

Pri hemoroidalni bolezni, zagatenu, natrganih črevih, abscesih, sečnem pritisku, odebelelih jetrih, bolečinah v križu, tesnobi v prsih, hudem srčnem utripanju, napadih omotice prinaša uporaba naravne »Franz Josefove« grenčice vedno prijetno olajšanje, često tudi popolno ozdravljenje. Strokovni zdravnik! za notranje bolezni svetujejo v mnogih slučajih, da naj pijejo taki bolniki vsak dan jutraj in zvečer pol čaše »Franz Josefove« vode. — »Franz Josefova« voda se dobi v vseh lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

Zakon o mestnih občinah. Zakonski načrt, ki ga je proučeval skupščinski odbor, je definitivno sprejet in bo že te dni razpravljala o njem narodna skupščina. Prvotni predlog vlade je bistveno spremenjen in so razne določbe zelo omiljene. Po novem zakonu o mestih bodo mestni uslužbenci izenačeni z državnimi.

Pobeg od doma. Pri neki modistini na Aleksandrovi cesti se je učila 16-letna Vanda Vidmarjeva. Ko pa je modistinina dekle odpustila, je v nekaj dneh nato neznano kam pobegnila od doma. Vanda je močne postave, za svoja leta dobro razvita, kostanjevih las, sivih oči, oblečena v črno krilo in belo bluzo. Ni izključeno, da je mladenka šla iz obupa prostovoljno v smrt. Če bi kdo o njej kaj vedel, naj obvesti predstojništvo mariborske mestne policije.

Krvav fantovski pretep. Preteklo nedeljo zvečer so se v Pečkah pri Makolah stepli pijani fantje. V pretepu je dobil 27-letni posestniški sin Peter Kropoc iz Statemberga pri Makolah 11 bodljajev, hudo ranjen pa je bil tudi 20-letni v Pečkah stanujoči posestniški sin Lenard Jurečko. Oba fanta so morali prepeljati v mariborsko bolnišnico.

Zastrupljenje krvi. V mariborsko bolnišnico so pripeljali 24letnega delavca Ludvika Gašperola iz Razvanja, ki si je z zarjavim žrebljem ranil desno nogo. Ker je bila rana majhna, se delavec ni zmenil za njo in tudi ni poiskal zdravniške pomoči. Kmalu pa mu je začela noga otekati in nastopilo je zastrupljenje krvi.

Zakonska tragedija. V delavski koloniji pri Zagrebu je delavec Dragutin Fürst predbinočnim zaklal svojo 42letno ženo Doro. Po neki seji je prišel precej razburjen domov. Poiskal je dolg kuhinjski nož in ga zasadil v srce ženi, ki je tedaj že spala. Žena je smrtno ranjena skočila iz postelje in se zgrudila mrtva na tla. — Moža so orožniki aretirali.

Velik požar na Dravskem polju. V noči na pretekli ponedeljek je okrog polnoči zopet zažarelo Dravsko polje. V Spodnji Gorici pri Podovci je izbruhnil ogenj v gospodarskem poslopiju posestnika Jakoba Kozoderca in se naglo razširil na vse gospodarske objekte in stanovanjsko hišo. Na kraj požara so takoj prihiteli gasilske čete iz Podove, Cirkovc, Hoč in Ptujja ter stopile z združenimi močmi v akcijo proti besnečemu elementu, ki je z vsakim hipom zavzemal večje dimenzije. Domači so ogeni opazili v zadnjem trenutku in so sosedji rešili iz stanovanja in hlevov kar se je še rešiti dalo. Velika panika pa je nastala med reševalci, ko so se domači spomnili, da spita v skednju 22letni domači sin Rudolf in 56-letni hlapec Jakob Beranič, ki ju niso nikjer opazili. Domači sin in hlapec sta se prebudila v zadnjem trenutku, ko je že bilo vse poslopje v ognju in sta si z drznim skokom skozi ogienne zublje po prav srečnem naključju rešila življenje. Škoda, ki jo je povzročil požar, znaša nad 100.000 Din in je le deloma krita z zavarovalnino. Kako je požar nastal, ne vedo, sumijo pa, da ga je zanetila zločinska roka požigalca, ki še vedno straši po Dravskem polju.

Tujski promet v juniju. V juniju je bilo pri tukajšnji policiji prijavljenih 1435 oseb. Od teh je bilo 656 tujecev, in sicer 107 z Dunaja, 40 iz Gradca, 509 pa iz drugih mest.

Vremensko poročilo mariborske meteorološke postaje. Davi ob 7. je kazal toplomer 20,5 stopinj C nad ničlo; minimalna temperatura je znašala 13,1 stopinj C nad ničlo; barometer je kazal pri 20 stopinjah 739,5, reduciran na ničlo pa 737,1; relativna vlaga 74; vreme je tiho in oblačno, vremenska napoved pa pravi, da ne bo nobene bistvene motnje pretežno jasnega vremena.

Pomembni jubilej

Dvajsetletnica ustanovitve Pevskega društva Ruše

Dne 8. julija t. l. obhaja pevsko društvo »Ruše« 20letnico rednega delovanja. K slavnosti, ki bo vsekakor obširna, se je že priglasi k sodelovanju precejšnje število pevskih društev iz Maribora in okolice, kakor tudi več drugih kulturnih in športnih društev, ki si žele na omenjeni dan poiskati v starodavnih narodnih Rušah razvedrila. Da se zamoremo bolj spoznati s pevskim društvom »Ruše«, navedemo tukaj zgodovino društva in ljudi, ki so od ustanovitve do danes pripomogli s svojim sodelovanjem do lepih uspehov, izdatno podporo in k ugledu, ki ga uživa danes.

Naši pradedi, dedji in očetje so bili pevci in so ljubili slovensko pesem. Že nekako pred 50. leti je bil v Rušah močan moški zbor pevcev, med njimi še nekaj danes živečih, ki se z veseljem spominjajo one ljubke pesmice, katero so najraje prepevali: »Tam za goro zvezda sveti«. V poznejši dobi smo imeli v Rušah štiri učitelje dobre pevce, ki so dali v šoli prvo podlago za petje učencem, ki so l. 1913. začeli ustanavljati pevsko društvo. Spomini mi uhajajo nazaj za dolgih 40 let; še danes mi stoji pred očmi slika takratnega učitelja, danes ruškega župana g. Davorina Lesjaka, katerega smo kot učenci vzljubili najbolj zaradi tega, ker nas je vadil v petju.

Kakor si išče vsak zemljan po truda-polnem delu počitka in razvedrila, tako so se tudi naši bivši učitelji v poletnih večerih zatekli na vrt g. Muleja ter skupno z g. Goriškom in g. Majcnom zelo zbrano zapeli, da jih je vsakdo še tako utrujen z veseljem poslušal pozno v noč. Torej podlaga za ustanovitev društva je bila podana in stvar je dozorela tako, da smo začeli meseca maja l. 1913. prve priprave za ustanovitev, zakaj na razpolago so bili mnogi moški, kakor tudi ženski glasovi. V skrbeh, kako priti do potrebnega denarja, da si z ustanovitvijo pevskega društva zamoremo nabaviti tudi temu primernih sekiric in drugih potrebščin, se je napotil kvartet pevcev k bivšemu rodoljubu in prijatelju petja gosp. Luki Hlebu, naj nam svetuje, kako priti iz te zadrege. Hlebov nasvet smo vsi odobraval, namreč, da priredimo gledališko predstavo s petjem; še bolj pa smo bili presenečeni, ko nam je g. Hleb podaril desetak. Temeljni kamen za ustanovitev društva je že stal in v teku meseca dni smo igrali igro »Ferdinando, strah Asturije«. Predstava je bila rešena v

vsakem oziru dobro, pevske točke tudi in mesec dni nato je bilo ustanovljeno pevsko društvo s pevovodjem in obnem predsednikom g. Ivanom Slačkom. Kmalu po ustanovitvi je bil prvi pevski koncert s pestrim sporedom, v jesen pa vesela »Trgatev«. Nabavili smo si tudi precej pevskega arhiva, harmonij in omaro za shrambo sekiric.

Kakor vsako društvo, je tudi naše doživelo leta 1914. z vojno napovedjo razočaranje. Pripravljali smo se za večji nastop, kakor tudi na izlet k Sv. Duhu na Ostrem vrhu, toda namestu izleta smo morali na bojno polje. Na predvečer smo se zbrali, kakor je že navada, pri kozarcu vina, da še enkrat ponovimo pesmi iz preteklega leta, toda tudi to nas ni privedlo do dobre volje, kajti zadnja pesem »Oj siva suknjica in svetla sabljica, ta bo moja ljubica« nam je šla nekako prisiljeno iz grla, zavedajoč se, da je to mogoče zadnji sestanek. Odšli smo. Nekaj naših pevskih tovarišev se ni več vrnilo. Temu kriv je bil tuji meč, njim pa čast in slava!

Takoj po vojni je pevsko društvo začelo agilno delovati pod pevovodjem g. Črnkom. Društvo šteje danes skupno 90 članov, in sicer: rednih 48, podpornih 41, in enega častnega člana, g. Jožka Moleja. Izmed ustanoviteljev delujeta še v društvu g. Franjo Lamprecht kot podpor-

ni član in g. Ivan Jug kot redni član. Predsedovali so društvu v dobi 20letnega obstoja sledeči gospodje: Ivan Slaček, Davorin Lesjak, Franc Golob in sedanji predsednik g. Anton Požar. Pod sedanjim predsednikom je društvo zelo napredovalo, dokaz zato so zadnji dobro uspeli in močno obiskani koncerti pod pevovodjem g. Ivanom Knupležem, ki žrtvuje ves prosti čas za dosego čim večjih uspehov. Največ pa žrtvuje društvu agilni tajnik g. Franjo Knuplež, katerega zasluga je, da je zbor tako izpopolnjen. Vrednost inventarja znaša nad 6000 Din.

Prostor za pevske vaje je društvu odstopilo šolsko vodstvo v novi moderni šoli in se vaie vršijo za mešani zbor ob sredah, za moški pa ob sobotah. Ob cerkvenih slovesnostih sodeluje moški zbor tudi v cerkvi, tako bo tudi ob priliki 20letnice sodeloval ves zbor pri svetem opravilu za mrtve člane pevskega društva. Proslava bo v Rušah, v kraju, kjer so pred 100 leti že peli naši predniki mile slovenske pesmi in so kljubovali s trdno voljo in neustrašenostjo našim narodnim nasprotnikom, prepevalo se bo v kraju, kjer so se prelivale solze preganjanja in zatiranja naše pesmi.

Ob tej priliki se bo celo iz srca v srce in naj se naša slovenska pesem razlega naokrog po naši širni in lepi domovini in skih bratov. Vsak kdor ljubi našo slovensko pesem, naj pohiti 8. julija v starodavne Ruše. Ivan Jug.

Ptuj

Zborovanje sodarskih mojstrov

V nedeljo 1. julija 1934 se je vršil sestanek sodarskih mojstrov ptujskega okraja v Ptuj.

Sestanek je sklicalo Združenje obrtnikov sodarskih mojstrov v Mariboru zaradi šušmarstva, ker se je tako razpaslo v ptujskem okraju v sodarski stroki, da legalni sodarji sploh nimajo več dela. Da pa se da sodarskim mojstrom prilika, da se v tej zadevi potožijo in povejo direktno gg. obrtnim referentom, kaj jih tlačijo več kakor sedanja gospodarska kriza, je prosilo združenje okrajno in mestno načelstvo v Ptuj, da pošlje gg. obrtna referenta na sestanek, da slišita težnje sodarskih mojstrov iz ptujskega okraja. Obrtna referenta gg. Rozman, obrtni referent okrajnega načelstva in g. Zavadlal, obrtni referent mestnega načelstva v Ptuj, sta bila navzoča in sta od-

govarjala na stavljena vprašanja in po potrebi pojasnjevala. Razpravljalo se je tudi o obrtnih sodarske stroke, ki so svoje obrte odjavili in sedaj pa naprej delajo brez oblastnega dovoljenja. Gg. referenta sa ljubila, da bosta proti takim strogo nastopala. Tajnik združenja sodarskih mojstrov g. Senica je povabil navzoče sodarje, naj pri prijavih glede šušmarstva vsak ovaditelj le take prijave predloži, kjer so navedeni konkretni primeri, ker druge prijave se ne morejo upoštevati.

Končno je pa obrtni referent okrajnega načelstva v Ptuj g. dr. Rozman dal nasvete na podlagi prošnji navzočih sodarjev in jih povabil, da prijavijo vsakega šušmarja in da morajo pri vsaki prijavi navesti konkretne primere in da se ni treba bati teh šušmarjevih groženj. Nato se zalivali g. podpredsednik Tomažič gg. obrtnima referentoma za njihovo navzočnost in nasvete ter prosil, da jim pomagata pri tej hudi gospodarski krizi.

Iz orožniške službe. Poveljnik ptujske orožniške čete major Milan Cvetkovič je premeščen iz Ptuja v Kranj. V soboto je imel poslovilni večer v Narodnem domu ob zelo dobri udeležbi Ptujčanov. V Ptuj je služboval 5 let in ga bodo Ptujčani obdržali vedno v dobrem spominu.

Nezgoda motociklista. Skladiščnik tvrdke s perutnino Reinhardt, 39-letni Herbert Dasch iz Ptuja, ki se je vozil iz Vurberga proti Ptuj, z motornim kolesom, se je ponesrečil. Odpovedala mu je menda zavora, da je padel v cestni jarek in si zlomil ključnico. Ptujski reševalci so ga prepeliali v ptujsko bolnišnico. Njegova sopotnica, neka gospodična iz ptujske okolice, je padla 15 m daleč in je dobila poškodbe lažjega značaja. K sreči je padla na travo, sicer bi bil padeč lahko tudi za njo usodepolen.

Nezgoda. Z lestve je padel dveletni Miha Zorko, sin posestnika iz Pacinja. Pri padcu je dobil težje poškodbe in si zlomil tudi levo nogo. Otroka so pripeljali v ptujsko bolnišnico.

Aretacija zasledovanega zločinca. Ptujski orožniki so aretirali Ivana Vindiša, bivšega trgovca iz Leskovca v Halozah. Zasleduje ga okrajno sodišče v Celju zaradi raznih goljufij, poneverb, vlomov in tatvin. Možakar se je dolgo izogibal varnostnim organom, končno pa je vendarle prišel v roke pravice. V policijskih zaporih v Ptuj, kamor so ga bili vtaknili, si je z ostrimi nohti prerezal žilo pod jezikom, da je hudo krvavel. Zdi se, da se je hotel na ta način izogniti zaporu in priti v bolnišnico, kjer bi nedvomno lahko zbežal. Spravili so ga zato sicer res v bolnišnico, kjer so mu nudili prvo pomoč, nato pa ga v spremstvu orožniške patrulje eskortirali v Celje in ga izročili ondotnemu okrajnemu sodišču. Aretacija je zbudila med prebivalstvom precejšnjo senzacijo, ker je bil Vindiš svojčas ugleden trgovec in splošno znana oseba.

Najbolj snažno mesto

Los Angeles se lahko ponaša s plemenitim rekordom, da je, če ne najlepše, pa vsaj najbolj snažno mesto na svetu. Naravno vzorna snaga je na ulicah in v vseh javnih prostorih. Skrbijo celo za redno čiščenje vseh stoječih in tekočih voda v mestu in okolici. Po vseh vodah neprestano plave ladja s klorom, ki ima na krovu aparate, proizvajajoče klorov plin. S tem plinom očistijo vodo vseh mikroorganizmov, ki povzročajo smrad in bolezn.

Pij XI. in drugorodci

(Poglavje iz boja naše manjšine v Primorju za pravice našega jezika v cerkvi in molitvi v luči — italijanskega komentarja)

Pred kratkim je antifašistična liga v Parizu izdala zanimivo brošuro: »Il fascismo e il martirio delle minoranze« (Fašizem in mučeništvo manjšin), ki z vso brezobzirnostjo, obenem pa do vseh podrobnosti stvarno odkriva obupni položaj naše manjšine v Primorju. Brošura, ki je vzbudila splošno pozornost, zasluži, da se z njo podrobneje seznanimo. Ob vestih, ki jih prav zadnje čase prejemamo iz naših krajev onkraj meje o preganjanju naše duhovščine in našega jezika v cerkvi, pa se nam zdi trenutno posebno aktualno zaključno poglavje iz te brošure, ki pod naslovom: »Pij XI. in drugorodci« podaja verno sliko brezobzirnega in naravnost divjaškega postopanja fašistične Italije z našimi brati. Dotika pa se istočasno — kot to že naslov sam pove, — tudi zadržanja Vatikana napram fašistični gonji, naperjeni proti primorskim Jugoslovanom. V tem pogledu je pisanje resda nekoliko ostro, skoroda pikro in ironično, vendar pa v podatkih strogo objektivno. Naj še o vatikanskem stališču v pogledu preganjanja naše manjšine v Primorju mislimo karkoli, bili bi slepi, če bi ne opazili, da se Vatikan vse drugače zavzema za pravice katoličanov izven Italije, kakor za pravice katoličanov v Italiji.

Ob poslednji gonji fašističnega časopisa proti tržaškemu škofu Fogarju je francosko časopisje opozorilo na sorodnost te gonje z gonjo Hitlerjevega režima proti monakovskemu nadškofu Faulhaberju. In vendar smo je

dni čitali v nemškem listu »Katholische Kirchenblatt«, da se je Pij XI. odločno zavzel za pravice primorskih katoličanov v Nemčiji, ko je s posebnim nagovorom sprejel v avdienco kardinala Faulhaberja in mu ob tej priliki spregovoril tele značilne besede: »Prihajate k meni v zelo važnem, težkem in usodepolnem trenutku nemške zgodovine in še predvsem zgodovine katoliške cerkve v Nemčiji. Vi prihajate k meni, da mi dokažete svojo zvestobo in svojo neomajno voljo, ohraniti najvišje svetinje vere, zanje se boriti in če bi postalo potrebno, zanje tudi trpeti. Jaz dobro vem, kaj vse ste vi in mnoga vaših bratov že morali pretrpeti za katoliško vero. Toda jaz upam, da prihajajo polagoma že boljše časi...«

In vendar... tržaški škof Fogar je po ostudni gonji fašističnega časopisa tudi obiskal vrhovnega poglavarja katoliške cerkve, pa zanj v fašistični Italiji ni imel tako tolažilnih in bodrilnih besed.

Zato prinašamo iz navedene brošure poglavje iz boja naše manjšine v Primorju za najelementarnejše pravice našega jezika v celoti, komentar pa prepriščamo bravcu. Dr. B. V.

PIJ XI. in drugorodci

Univerzalen običaj katoliške cerkve zahteva, da duhovščina govori jezik vernikov in da se verski pouk otrokom podaja v njihovem materinskem jeziku. Zato so se na ozemljih, priklapljenih ob

koncu svetovne vojne Italiji, nemški prebivalci Južne Tirolske in slovanske v juljski Benečiji, ki so po svoji veliki večini katoliške vere, zbrali okrog svojih duhovnikov v svojih cerkvah, kakor za zadnjimi postojankami za obrambo svojega jezika proti raznarodovalni politiki fašistične vlade.

Uredba o verskem pouku z dne 10. januarja 1924 je dopustila, da veroučitelji, ki jih sporazumno postavljajo škofoje in šolske oblasti, v drugorodnih conah v osnovnih šolah nižje stopnje dajejo pouk v jeziku, ki je lokalno v rabi. In Vatikan je vzel to odločbo javno na znanje z okrajno Svete koncilске kongregacije z dne 28. januarja 1924. Toda že l. 1926. so postali odnošaji med Pijem XI. in Mussolinijem tako pristrani, da se je poslednji čutil že dovolj močnega za napad proti nemški in slovanski duhovščini, prepričan, da mu Vatikan ne bo delal napotja.

Dne 30. avgusta 1926 so šolske oblasti v Bocnu predpisale uporabo italijanščine tudi pri verskem pouku. Julija 1927 je bila naredba glede italijanskega verskega pouka razširjena tudi na Juljsko Benečijo.

Nemški in slovanski duhovniki so v cerkvah organizirali verski pouk v materinskem jeziku otrok. Fašisti so reagirali, navalili so na cerkve in pretepaali duhovnike, če so ti poučevali katekizem ali imeli pridige v nemščini, slovenščini ali hrvaščini.

Nemški in slovanski duhovniki so tedaj pričakovali, da bo Pij XI. povzdignil proti temu glas obsodbe in protesta. Ni-li ena izmed glavnih dolžnosti papeža, da se bori za svobodo cerkve? In katera svoboda je temeljnejša od one, ki dovoljuje, da sme duhovnik svojim ver-

nikom podajati cerkvene nauke v njihovem jeziku? Neposredni prednik Pija XI., Benedikt XV., je javno obžaloval brutalnost in zasramovanje, katerim so fašisti izpostavljali slovanske duhovnike v Istri. ki »so zakrivilji samo to, da pripadajo istemu ljudstvu in istemu jeziku kot njim od zakonite cerkvene oblasti zaupani verniki«. Ali naj bi bil Pij XI. postopal drugače?

Nemški in slovanski katoliki so menda pozabili, da je že papež Gregor XVI. prepustil poljske duhovnike raznarodovalnemu nasilju Nikolaja I., carja vseh Rusov. V zgodovini rimskega papeštva najdemo tako opravičilo za kakršnokoli politiko. Pa kazuisti rimske kurije so, brez ozira na tradicijo, že pred časom odkrili razliko med tezo in antitezo. Po njihovem mnenju ni nič tako slabega, da bi ne bilo kaj še slabšega. In slabo, ki se ga hočete izogniti, ni še prišlo; zato Vam je na prosto dano, da njega razsežnost pretiravate po svoji mili volji. Smete torej storiti vse, kar se Vam samim zdi prav, le da v svoji vesti ne zadenete ob mrtvo točko, ki bi Vam ustavila brezkončno nihanje iz koncesije v koncesijo. Smete ubiti svojega očeta, zatrujete, da ste se s tem izognili slabšemu, ker bi lahko ubili še svojo mater. Po vesti Pija XI. se zdi, da je najslabše, do česar ne bi na noben način hotel priti, to-le: razbiti sporazum z Mussolinijem, s človekom, »poslanim od Previdnosti«, da prizna suvereniteto Svete stolice nad Vatikanskim mestom, da podeli katoliški cerkvi v Italiji privilegirani položaj v primeri z drugimi konfesijami in da izplača Piju XI. eno milijardo in sedem sto petdeset tisoč italijanskih lir.

(Se bo nadaljevalo.)

MARIJ SKALAN:

SEMISIRIS

Roman iz prazgodovine človeštva.

»Tvoja izvoljenka?«
 »Da, princesa princes.«
 »Kako je prišla sem? Čemu?«
 »Da ti streže, ker nimaš služabnic in suženj in da se vrne z nami v deželo svojih očetov. Z njo je tudi njena sestra Upa, ki streže ranjenemu Buramaku.«
 »Tako prijetnega presenečenja nisem pričakovala.« je dejala princesa in se obrnila k Isti: »Vstani, deklica azteška! Sprejemam te v svojo službo. Bodi mi na potovanju komornica in družabnica.«
 »Hvala, gospodarica!« je odgovorila Ista in vstala, »Tvoja najvdanejša sužnja sem, ukazuj!«
 »Kako je tekaču?« je vprašala princesa.
 »Mrzlico ima in biede se mu.«
 »Pelji me k njemu. In ti, pribočnik, pravi zdravila, ki ti jih je izročila čaravnica!«
 Ista, princesa in pribočnik so odhiteli v podkrovyje k Upi in Buramaku. Ranjenec je ležal negibno v globoki nezavesti, bled kakor mrlič. Upa je ihtela vila roke in se sklanjala nadenj.
 »Umakni se!« je velel Savadagak. »Pri-

nesel sem zdravila.«
 »Zdravila?«
 »Najboljša zdravila, ki bi obudila tudi mrtveca k življenju.«
 Savadagak se je sklonil k tovarišu, mu odprl usta ter vtil vanje pijačo. Buramak je izgubljeno odprl oči in se ozrl po okoličih. Spoznal ni nikogar a zdravilo je gotovo že delovalo. Mrzlica je polagoma popuščala. Savadagak ga je obrnil, odvezal rano in jo namazal z zdravilnim mazilom. Bolnik se je počasi umiril, zavedel in zašepetal:
 »Milost, princesa princes!«
 »Hvala velikemu!« je vzkliknila Evalasta.
 »Rešen je!« je dejal Savadagak.
 »Rešen... rešen...«
 Upa in Ista sta znova zaihteli, sedaj od sreče.
 Buramak je prvič zopet mislil jasno. Z rahlim, komaj opazljivim smehljajem je opazoval princeso, Upo, Isto in Savadagaka, potem je tilho zašepetal:
 »Rešeni...«
 »Zaenkrat,« je dejala princesa. »Srečno smo prispeli na ladjo in zvečer, ko bo le-

gla tema na Kalo, bomo ogledali dalje, v domovino.«
 »V domovino...« je zašepetal tekač, in ta beseda je delovala nanj kakor balzam. Odvrnila mu je misli od rane in prestanega trpljenja. »V domovino...« ta misel ga je navdajala z novim hrepenenjem, z novo vero v življenje.
 Na pod zavesami ovijalk skriti galeji je zavladovalo radostno razpoloženje. Dovršen je bil srečno prvi del velikega dejanja. Med njimi je bila princesa princes, gospodarica njihova, in mladi junak je bil iztrgan smrti...
 Nič več jih ni strašila negotovost in nevarnost silnega potovanja po veletočku v morje in po morju proti strani večera, bregovom dežele visokih gora in prostranih planot, nad katerimi veslajo s svojimi širokimi krili ponosni kondorji.
 Potem se je dan spremenil v noč. Vojščaki so polegli in zaspali, da se odpočijejo za napore, ki so jih čakali. Savadagak je določil straže in se nato še sam podal k počitku. Napori dveh noči in v nemirnem čakanju preživljenega dneva ga utrudili, da je naglo zaspal. Tudi Buramak je zadremal, sedaj ne več v nezavesti, onemogel od mrzlice, marveč v novi veri v ozdravljenje in srečno vrnitev domovino. Ista in Upa sta vrste se bedeli poleg njega in mu stregli, ko se

je zopet prebudil. Princesi Evalasti so uredili najudobnejši prostor v podkrovyju in ga okrasili z dehtečim cvetjem orhidej, ki so jih nabrali v pragozdu.
 Ves dan je potekel brez najmanjšega dogodka. V goščavi so ščebetale ptice, po rokavu so pa leno ščebetali krokodili, ko da se ne bi brigali za nič na svetu, razen za hrano in toploto solnčnih žarkov. In vendar je bil dan silno dolg, morda že zaradi samega čakanja. Šele tik pred večerom je pričel pihati po mrtvem rokavu navzdol komaj opazljiv, nato pa vedno večji veter, oznanjevalec nevihte, ki je grozila iz neba zbirajočih temnih oblakov. Te vsak dan se ponavljajoče nevihte so napovedale pričetek deževne dobe, ki je morala napočiti vsak trenutek kot ločnica med atlantsko jesenjo in pomladjo.
 Skrivnostno, nenavadno je bilo zavijanje vetra v pragozdu obrežij. Iz goščave so se oglašali včasih ostrji, včasih pa zamolkli piski in stoki. Tenke niti ovijalk so zvenejele kakor napete strune, ki pojo čarodejno pesem nedoumljivih skrivnosti divje, večno svobodne prirode. Ubežniki na ukradeni galeji so jih poslušali kakor spev slovesa od Semisiris, prestolnice faraona faraonov, srca sveta in se mrzlično pripravljali na prvo nevarno nočno potovanje.

Sport

Okrožni odbor LNP, službeno. V nedeljo 8. t. m. bodo naslednje tekme: Na igrišču SK Rapida ob 10. prijateljska tekma SK Rapid mladina:SK Svoboda mladina; ob 15.30 na igrišču SK Svobode prijateljska tekma SK Svoboda rezerva:SK Rapid rezerva in ob 17. prvenstvena tekma SK Dobrna:SK Svoboda. Službujoči odbornik g. Fišer.

Zagrebski Hašk v Mariboru. Enajstotica zagrebškega Haška bo v nedeljo 15. tm. gostovala v Mariboru ter odigrala proti SK Železničarju prijateljsko tekmo.

Uspeh mariborskega lahkootleta v Zagrebu. Preteklo nedeljo se je vršil v Zagrebu prvi del tekmovanja za državno prvenstvo, katerega se je udeležil tudi znani dolgoprogaš Starman (SK Železničar). Startal je v maratonskem teku (42 km) in zasedel častno 3. mesto. Prvi je bil Šporn (Ilirija), drugi pa Bela (Maraton, Zagreb).

Sokolstvo

Sokol Tezno. Bratska sosedna in druga nacionalna društva prosimo, da se udeležijo v nedeljo 8. t. m. domačega društvenega nastopa, združenega z veselico na letnem telovadišču poleg osnovne šole. Sodeluje tudi inženjska podčastniška šola in vojaška godba. Pričetek ob 15. uri. Zdravo!

Tezno

Postajališče na Tezmem. Novi odbor za gradnjo železniškega postajališča na Tezmem je prevzel svojo funkcijo že v marcu in mu predseduje župan pobreške občine g. Matija Volk, njegov namestnik je studenški župan g. Kaloh, tajniške posle opravlja občinski odbornik in učitelj g. Luknar, blagajniške pa posestnik g. Kovačič, ki je tudi brezplačno odstopil potrebno zemljišče, na katerem bo stalo tezensko železniško postajališče. Občinski svet pobreški se na vsaki seji bavi s tem vprašanjem in je soglasno sprejel tudi vse pogoje, ki jih zahteva železniška uprava. Po podpisu teh pogojev je občina vrnila akt na pristojno mesto. Ker je na te pogoje morala pristati tudi občina Studenci, je bil akt vrnjen in dovolitev za gradnjo zavlečen. Po pristanku pobreške in studenške občine glede izpolnitve splošnih pogojev, ki jih zahteva, kakor že omenjeno, železniška uprava, upa odbor, da ni več nobenih formalnih zaprek in zadržkov za gradnjo postajališča. Sodeč po izjavah narodnega poslanca g. Krejčija in okrajnega glavarja g. Milana Makarja, je pričakovati, da bo zadeva v doglednem času rešena. Tistim nestrpnim, ki ne dajo odboru nikjer miru in ga stalno vprašujejo, kdaj se bo pričelo graditi, odgovorimo do končne rešitve v imenu odbora: Počakajte in potrpite! Čakati in potrpeti mora tudi odbor.

Eskimska žena

Njeno zakonsko in družinsko življenje.

Ko doseže eskimska dekle 16. leto, dobo, ko je godna za možitev, si prišije čez ramo na obleko vrečo, v kateri bo prenašala svoje otroke. To je tudi za njenežararčenja vidni znak, da se lahko poroči. Če je na primer zaročenec eskimskega dekleta daleč kje v tujini, se takoj odpravi na pot, kakor hitro izve, da si je njegova izvoljenka prišla vrečo. Po starem običaju ne sme na poti, ko se vrača k njej, spregovoriti z nobenim človekom niti besedice o svoji nameri. Ko dospje do naselja, kjer ga nestrpno pričakuje izvoljenka, je ne sme takoj zaprositi za roko. Prav tako mora tudi ona molčati vse do trenutka, ko jo izvoljenec že kot mož odvede na svoj dom. Ponoči morata sedeti v njegovem stanovanju ob kramljanju sladkih besed in šele po dolgih urah se smeja približati drug drugemu na ta način, da se dotakneta z nosovi, kar pomeni eskimski poljub, priznanje ljubezni.

Poročnih ceremonij prebivalci severa ne poznajo in tudi ne bi imeli nobenega vpliva na trajanje zakona. Eskimski mož je sicer glava v družini, vendar pa to ne pomeni in mu to tudi ne daje pravice, da bi smel po svoji volji ukazovati svoji boljši polovici. Če si na primer zaželi še drugo ali tretjo ženo, mora dobiti najprej dovoljenje prve, kar pa ni zvezano z nobenimi težkočami, ker si vsaka eskimska žena želi tovarišice in pomočnice pri delu. V primeru če Bog ne blagoslovi nju-

nega zakona z otroki, navadno žena sama prosi svojega moža, naj si poišče drugo. (Kako drugače so naše žene!) Skoki moža preko ojnice tudi niso noben povod za domač prepir med možem in ženo. Prav tako pa tudi mož ne zameri svoji ženi, če ima še poleg njega drugega moža, kar se dogaja zlasti pri rodovih, kjer so možje številnejši nego žene. Žena pa ne sme zapustiti svojega moža kar tako na lepem, niti če je star in slaboten ter nezmožen skrbeti za svojo družino. Če si izbere mlajšega in krepkejšega, ji mora to dovoliti mož. In če je ta drugi mož oženjen, niso redki primeri, ko menjata moža svoji boljši polovici, toda vse v popolno zadovoljstvo vseh.

Niso pa tudi redki primeri, ko sprejme prvi mož v svoje gospodinjstvo še drugega. Če se tega žena naveliča, si drugi mož ne sme lastiti vseh pravic do nje. Ona mu je dolžna le pripraviti jed in šivati kakor pravemu možu, zato pa mora on skrbeti za prehrano družine. Šivanje je za žene važnejši posel ko kuhanje, kajti Eskimi se hranijo pretežno s sirovo hrano. Le v poletnem času se hranijo z napol pečenim mesom. Skrbeti pa mora v zakonu žena tudi za sušenje mesa, kar ji povzroča zaradi številnih požrešnih polarnih psov precej skrbi in preglavic.

Smrt otroka je za eskimsko ženo najhujši udarec. Dolge mesece žaluje za njim in nima v tem času nobenega pravega smisla za gospodinjstvo. Če ji umre mož, preboli njegovo smrt veliko lažje. Po navadi pa se kaj kmalu poroči z drugim, zlasti še če je lepa in mlada. Eskimke na starost ne izgube ničesar na svoji

veljavi. Eskimi spoštujejo in visoko čislajo starejše žene, ker čim starejša je, tem bolj jo spoštujejo in cenijo mlajši, ki zelo radi slede njenim nasvetom.

Sahara umira . . .

Raziskovalec peščenih pustinj je preu kratkim prepotoval južni Alžir, da bi iztakl kaj zanimivega za kolonialno razstavo v Vincennesu. Na svojem potovanju, ki je bilo zvezano s silnimi težkočami, je mož ugotovil, da Sahara hira in umira za nerusmiljeno žejo. Našel je vodo še samo v nižavah in so to po navadi ostanki vodnjakov iz davnih časov. Ker pa dobiva Sahara vedno več obiskovalcev, sahnejo vedno bolj vodnjaki. Tu-Posledice tega se živo občutijo v Uargli, zlasti pa v Amadroru, ki je mrtev kraj brez življenja in se kristalizira v svoj končni obliki. V Tanezruftu se samo še ponoč pojavijo redke žuželke, ki najdejo nekaj vlage globoko v pesku. V svojem zamrnem poročilu o potovanju je raziskovalec Bernard napisal, da je treba Sahara smatrati zja mrtvo in da si ne smemo ustvarjati nobenih nad niti v Hoggarju, kjer je zaman iskal znake rastlinskega življenja. V Hoggarju se je na svoji poti utaboril Bernard mesec dni in so morali njegovi spremljevalci hoditi po ure daleč po blatno in skoraj nepitno vodo. V Ighargharu nimajo studenci več pitne vode. Po njegovih poročilih izgleda, da se bo Sahara kaj kmalu spreminila v ocean peščene ravnine.

Sodobni zoo

Po sporazumu z najslavnejšo evropsko specialno tyrdko bo dobila kolonialna razstava v Parizu zoološki vrt, kjer bodo razstavljeni največjačastnejši vzorci živalstva vsega sveta. Vrt bo nudil obiskovalcem nove zanimivosti in nove skrivnosti matere narave. Živali pa v novem vrtu ne bodo več zaprte v jeklenih kletkah, marveč se bodo lahko svobodno gibale po širokih obraščanih prostorih in ne bodo pogrešale svobode savan in gozdov. Poseben prostor bo določen za slone, leve, zebre, žirafe, noje, opice, kače, ribe itd. Stroški za ustvaritev pa gredo v težke milijone. Visoke cene pa imajo tudi živali. Tako stane na primer slon nad 110.000 frankov; zebra 22.000, lev 18.000, žirafa 16.000, noj 10.000. Cenejšje so vodne ptice, ki jih je vodstvo zoološkega vrta naročilo 50 različnih vrst za skupno ceno 12.000 frankov, nadalje gazele, ki jih je naročilo vodstvo 6 za 14.000 in paviani, ki so jih naročili 100 za 20.000 frankov. Po časopisnih poročilih bo to največji zoološki vrt na svetu in se s takim ne bo mogla postaviti nobena država sveta.

Kaj je previdnost.

Previdnost je mati modrosti, neprevidnost pa je mati otrok . . .

Mali oglasi

Razno
ISCAMO HRANILNE KNJIZICE
 Mestne hranilnice Maribor ali Ljubljana za polno plačilo, oziroma zavarovanje na prvem mestu in obročno odplačilo. Ponudbe pod »Sveobča kreditna zadruga« na upravo lista. 2679

VZAMEM
 dva boljša delavca na stanovanje in hrano. Naslov v upravi »Večernika«. 2717

PRAKTIKANTA
 z najmanj srednješolsko trgovsko naobrazbo sprejme Ljubljanska kreditna banka, podružnica Maribor. Za bližje pogoje vprašati v tajništvu te banke. 2715

Sobo odda
OPREMLJENO SOBO
 oddam pri kolodvoru. Naslov v upravi lista. 2713

Stanovanje
DVOSOBNO STANOVANJE
 s kuhinjo in vrtom na Tr. Zaški cesti oddam takoj solidni stranki. Vprašati v pisarni na Aleksandrovi cesti 10. 2716

Službo dobi

UCENKO
 sprejem v uk. Vicel, Gosposka ul. 5. 2711

HISNICO
 sprejme takoj Vicel, Gosposka ul. 5. 2712

Kupim
LAHEK, ENOVPREŽNI VOZ
 z gumijastimi kolesi kupim. Pismene ponudbe pod »Takojšnji plačnik« na upravnistvo. 2718

Aleksandrovo
 OTOK KRK NAJLEPSE KOPALISCE GORNJEGA JADRANA
HOTEL VII. A LUCIJA
 TIK OB MORJU — PENSION DIN 55.— DO DIN 65.—. PRVOVRSTNA POSTREZBA — ZAHTEVAJTE PROSPEKTE - UGODNE PAVŠALNE CENE - NOVA UPRAVA BORIS M. PLESNICAR